

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Vaste commissie Digitale Zaken
R.M. Leijten BA, voorzitter
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG
Per mail: cie.DiZa@tweedekamer.nl

Onderwerp
Inbreng rondetafelgesprek
gemeentelijke/provinciale overheid
inzake digitalisering

Datum
23 september 2021
Ons kenmerk
2021/0085/JG/JHD/RG

Geachte voorzitter en leden van de Vaste Commissie Digitale Zaken,

Op 28 september a.s. houdt u een rondetafelgesprek over gemeentelijke en provinciale overheid en digitalisering. In uw voorbereiding hierop breng ik graag het volgende onder uw aandacht. Op 1 juli jl. publiceerde het College voor de Rechten van de Mens (hierna: het College) een onderzoeksrapport over (semi)automatische besluitvorming en de inzet van andere algoritmen bij gemeenten in relatie tot mensenrechten.¹

Het College vroeg Hooghiemstra & Partners te verkennen of gemeenteambtenaren rekening houden met mensenrechten bij het gebruik van algoritmen en te onderzoeken in hoeverre er bijzondere voorzieningen voor rechtsbescherming zijn getroffen. Graag geef ik op basis hiervan suggesties voor vragen tijdens uw rondetafelgesprek.

Gemeenten worstelen met mensenrechten

Uit het onderzoek blijkt dat gemeenten bij de aanschaf en inzet van algoritmen soms expliciet, maar vaker impliciet rekening houden met mensenrechten. Gemeenten waarmee is gesproken tonen zich welwillend op dit thema, maar zijn ook nog zoekende hoe zij dit handen en voeten kunnen geven. Knelpunten die de onderzoekers vonden waren onder meer de organisatorische scheidslijnen binnen gemeenten (zoals tussen beleid en uitvoering). Ook 'de bestuurlijke spaghetti' aan samenwerkingsverbanden en hun verantwoordelijkheden kunnen een goede samenwerking en het afleggen van verantwoording belemmeren.

---

¹ <https://mensenrechten.nl/nl/nieuws/gemeenten-worstelen-met-mensenrechten-bij-inzet-algoritmen>

Bovendien blijken gemeenten bij de inzet van algoritmen geen speciale voorzieningen te treffen voor rechtsbescherming. Ze vertrouwen op de al bestaande procedures waarmee burgers hun recht kunnen halen. Hiermee ontstaat echter ook het risico dat beslissingen voor burgers in de praktijk moeilijker aan te vechten zijn. De reden hiervoor is dat de besluitvorming (mede) verhuld zit in de techniek.

Ondersteuning nodig bij aanschaf software

Bij digitalisering is al snel - en terecht - aandacht voor bescherming van persoonsgegevens en privacy, zo ook in de position papers van de sprekers tijdens de rondetafel van 28 september. Digitalisering raakt daarentegen aan meer mensenrechten, zoals het recht op gelijke behandeling en het recht op een eerlijk proces.

Ook bij gemeenten is er veel aandacht voor de bescherming van persoonsgegevens en zijn hiervoor procedures ingericht, maar voor het toetsen van de impact op andere mensenrechten is dat nog niet het geval. Gemeenteambtenaren zijn zich meer bewust dan voorheen van de risico's die het gebruik van algoritmen met zich mee kan brengen. Door de toeslagenaffaire hebben zij meer oog voor risico's op bias in data. Sommige gemeenten gebruiken al instrumenten om mensenrechten te waarborgen bij de aanschaf van software, andere gemeenten doen dat niet. Bijvoorbeeld omdat het voor een individuele gemeente lastig is om eisen te stellen aan software die grootschalig wordt ingekocht.

Suggesties voor vragen aan de sprekers tijdens het rondetafelgesprek:

- *Op welke wijze dragen de deelnemers bij aan het waarborgen van mensenrechten bij de inzet van algoritmes, zoals het voorkomen en tegengaan van discriminatie en het bieden van rechtsbescherming?*
- *Zijn zij bereid lokale overheden te ondersteunen bij de aanschaf en inzet van software om gezamenlijk eisen aan de inkoop te stellen ten aanzien van mensenrechtelijke waarborgen?*

Digitalisering in lijn met mensenrechten

Het College voor de Rechten van de Mens heeft in zijn Strategisch Plan 2020 - 2023 als doel gesteld dat gemeenten en andere instanties digitalisering (kunnen) inzetten op een manier die in lijn is met de mensenrechten. Hierbij heeft het aandacht voor (semi)automatische besluitvorming bij overheidsinstanties, maar ook voor thema's als de inzet van algoritmes op de arbeidsmarkt en digitale inclusie.

Bijgesloten vindt u het onderzoeksrapport. Het College is graag bereid u het onderzoek en de uitkomsten toe te lichten, evenals zijn werkzaamheden. U kunt hiervoor contact opnemen met Justin Hoegen Dijkhof (programmameider Digitalisering & Mensenrechten), via j.hoegendijkhof@mensenrechten.nl of 030 - 888 38 61.

Met vriendelijke groet,

drs. Jacobine D.C. Geel
Voorzitter

Bijlage: Onderzoeksrapport 'Hoe gemeenten besluiten over algoritmen & mensenrechten. Onderzoek voor het College voor de Rechten van de Mens'